

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

281

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi

Elżbieta Sobczak

Małgorzata Markowska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-325-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Hanna Adamska , Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich – próba oceny	11
Emilia Bogacka , Stan i perspektywy wzrostu bezpieczeństwa publicznego w województwie dolnośląskim.....	19
Ewa Glińska, Ewelina Muszyńska , Kampanie promujące markę „Podlaskie” w opinii mieszkańców województwa mazowieckiego	28
Tomasz Kolakowski , Dynamika i kierunki rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Dolnym Śląsku.....	36
Alina Kulczyk-Dynowska , Konflikty przestrzenne na przykładzie parku narodowego	48
Florian Kuźnik , Polityka rozwoju metropolitalnego regionu	57
Renata Lisowska , Bariery i stimulatory rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych w regionach zmarginalizowanych	74
Marian Maciejuk , Zróżnicowanie samorządu terytorialnego w państwach Unii Europejskiej	85
Magdalena Malucha , Europejska polityka klimatyczna.....	95
Agnieszka Panasiewicz , Zarządzanie ryzykiem jako narzędzie równoważenia rozwoju w skali regionalnej.....	103
Zbigniew Piepiora , Zapobieganie negatywnym konsekwencjom klęsk elementarnych w województwie opolskim – aspekty finansowe.....	113
Andrzej Raczyk, Sylwia Dolzblasz , Czynniki i bariery rozwoju obszaru pogranicza polsko-niemieckiego w opinii samorządów lokalnych.....	121
Andrzej Raszkowski , Rankingi marek narodowych na przykładzie raportu Brand Finance.....	130
Elżbieta Sobczak , Zróżnicowanie struktury pracujących według sektorów intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	140
Mariusz E. Sokolowicz , Instytucje a przestrzeń. Przegląd nurtów ekonomii instytucjonalnej w kontekście ich przydatności dla badań procesów rozwoju lokalnego i regionalnego.....	151
Jacek Soltys , Uwarunkowania i dylematy polityki regionalnej na obszarze peryferyjnym województwa pomorskiego	160
Olga Stefko , Możliwości i bariery rozwoju gospodarstw rolniczych i ogrodniczych w Wielkopolsce	169

Ewelina Szczech-Pietkiewicz , Implementacja i realizacja celów spójności terytorialnej w Polsce	178
Jarosław Uglis , Ocena poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin wiejskich województwa wielkopolskiego	187
Agnieszka Zielińska , Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w województwie podkarpackim	198

Summaries

Hanna Adamska , Sustainable development of rural areas – assessment attempt	18
Emilia Bogacka , Public safety state and growth perspectives in Lower Silesia Voivodeship	27
Ewa Glińska, Ewelina Muszyńska , Branding campaigns of Podlaskie in the opinion of Mazovia Voivodeship residents.....	35
Tomasz Kołakowski , Dynamics and directions of FDI in Lower Silesia.....	47
Alina Kulczyk-Dynowska , Spatial conflicts based on the example of a national park.....	56
Florian Kuźnik , Metropolitan policy of a region	73
Renata Lisowska , Stimulants and barriers to the development of small and medium enterprises located in marginalized regions.....	84
Marian Maciejuk , Diversity of local self-government in the European Union member states	94
Magdalena Malucha , European climate policy	102
Agnieszka Panasiewicz , Risk management as a tool for sustainable development on a regional scale.....	112
Zbigniew Piepiora , Preventing of negative consequences of natural disasters in Opole Voivodeship – financial aspects	120
Andrzej Raczyk, Sylwia Dolzblasz , Factors and barriers of development in the Polish-German borderland in the opinion of local self-governments... ..	129
Andrzej Raszkowski , National brands ranking based on brand finance report.....	139
Elżbieta Sobczak , Diversification of workforce structure by R&D activity intensity sectors in EU countries	139
Mariusz E. Sokółowicz , Institutions and territory. Review of institutional economics' strands in the context of their usefulness in the research on local and regional development	150
Jacek Sołtys , Conditions and dilemmas of regional policy in the peripheral area of Pomeranian Voivodeship	159

Olga Stefko , Possibilities and barriers of development in agricultural and horticultural farms in Wielkopolska Voivodeship.....	177
Ewelina Szczech-Pietkiewicz , Implementation and realization of territorial cohesion aims in Poland	186
Jarosław Uglis , Socio-economic development assessment of rural communities in Wielkopolska Voivodeship.....	197
Agnieszka Zielińska , Cooperation between self-government units and NGOs in Podkarpackie Voivodeship.....	206

Alina Kulczyk-Dynowska

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

KONFLIKTY PRZESTRZENNE NA PRZYKŁADZIE PARKU NARODOWEGO

Streszczenie: Artykuł jest próbą wielowymiarowego przedstawienia jednego z rodzajów konfliktów przestrzennych, jakimi są konflikty związane z obszarowymi formami ochrony – parkami narodowymi. Grupy funkcjonujące w otoczeniu parku narodowego, a także grupa zarządzająca parkiem narodowym stanowią zróżnicowane zbiorowości – konflikty między nimi i wewnątrz nich są zjawiskiem naturalnym. Zaangażowanie lokalnego społeczeństwa i innych interesariuszy, wyrażające się w spotkaniach, umiejętności dyskusji i formułowaniu własnych sposobów zagospodarowania spornej przestrzeni, świadczą o tym, że omawiane konflikty mają – mimo wszystko – charakter funkcjonalny.

Słowa kluczowe: obszary chronione, konflikty przestrzenne, społeczeństwo lokalne.

1. Wstęp

Konflikt to pojęcie pojemne znaczeniowo – dotyczy każdego wymiaru życia człowieka. Może być zjawiskiem występującym w ramach danej organizacji, może mieć zasięg lokalny lub przekraczać granice regionów i państw. Może mieć formę inspirowanego do zmian i konkurencji konstruktywnego wyrażenia odmiennego zdania lub antagonistycznych sporów zbiorowych, czy otwartych starć społecznych, które w swoim apogeum prowadzą nawet do wydarzeń o charakterze zbrojnym. Konflikty mogą angażować jednostki, grupy (także narody), mogą dotyczyć różnorodnych interesów – nie zawsze spełniających kryterium opłacalności ekonomicznej. Mimo tej ogromnej różnorodności konflikty mają cechy wspólne. Po pierwsze zawsze angażują ludzi, a po drugie wymagają uświadomienia sobie przez zainteresowane strony faktu istnienia konfliktu.

Konflikty przestrzenne to specyficzny rodzaj konfliktów mających namacalny wymiar – konkretną przestrzeń. Możliwości, jakimi dysponuje człowiek w zakresie modyfikacji przestrzeni, tworzenia infrastruktury i innych naniesień budowlanych, może sugerować deprecjację wartości przestrzeni oraz prostotę eliminacji związanych z nią konfliktów. Jeśli założy się, że przestrzeń – jako twór podległy niemal nieograniczonym możliwościom przekształceń ze strony człowieka – jest nieistotna

i bierna, to nie powinna mieć ona wpływu na rozwój gospodarczy czy jakość życia człowieka. Tymczasem wymienione możliwości przekształceń są czynnikiem sprawczym konfliktów przestrzennych – szczególnie w odniesieniu do terenów chronionych – a charakteryzująca się cechą ograniczoności przestrzeni wciąż ma ogromne znaczenie dla procesów gospodarczych.

Konflikty przestrzenne dotyczą nie tylko przestrzeni zurbanizowanej, ale i przestrzeni w niewielkim stopniu przekształconej przez człowieka. Artykuł jest próbą wielowymiarowego przedstawienia jednego z rodzajów konfliktów przestrzennych, jakimi są konflikty związane z obszarowymi formami ochrony – parkami narodowymi.

2. Charakterystyka konfliktu z uwzględnieniem konfliktów przestrzennych

Konflikt w literaturze przedmiotu jest różnorodnie definiowany. Pojęcie „konflikt” wywodzi się z łacińskiego *conflictus*, oznaczającego zderzenie, niezgodność, sprzeczność interesów, sprzeczność poglądów, spór, zatarg [Potocki 2005, s. 102]. J. Penc wskazuje, że „konflikt kojarzy się najczęściej z zetknięciem się sprzecznych dążeń, niezgodnością interesów, poglądów, sporem, zatargiem, a także ze strategią, taktyką, walką. Charakteryzuje go krańcowe wzajemne niedowierzanie, tendencja do rywalizacji, eskalacja napięcia i brak praworządności” [Penc 2001, s. 124]. A. Wajda twierdzi, że „konflikt odzwierciedla sytuację społeczną, w której występuje sprzeczność interesów, poglądów bądź postaw między poszczególnymi jednostkami lub grupami społecznymi pozostającymi w jakiejś formie współdziałania w określonym miejscu i czasie” [Wajda 2003, s. 243]. Należy podkreślić, że konflikt pojawia się dopiero wtedy, gdy jest postrzegany przez zainteresowane strony. Oznacza to, że konflikt nie jest kategorią obiektywną, lecz subiektywnym odczuciem wynikłym ze sposobu pojmowania sytuacji. Cecha ta sprawia, że istnieją zarówno konflikty niemające racjonalnego uzasadnienia w rzeczywistości, jak i sytuacje spełniające przesłanki wystąpienia konfliktu, ale nigdy się w niego nieprzeradzające [Robbins 1998, s. 291].

Konflikt przestrzenny występuje wówczas, gdy przestrzeń spełnia warunki do lokalizacji wzajemnie wykluczających się funkcji. Pojawiająca się konieczność wyboru jest zarzewiem sporu angażującego podmioty nie tylko funkcjonujące na danym obszarze, ale i te, które z różnych przyczyn chcą mieć wpływ na kierunek rozwoju danego obszaru. Zróżnicowanie grup interesariuszy sprawia, iż omawiany rodzaj konfliktu jest bardzo trudny do rozwiązania. Przykładowo w konflikt przestrzenny związany z terenem parków narodowych zaangażowani są nie tylko członkowie lokalnego społeczeństwa, ale i osoby oraz instytucje bardzo odległe terytorialnie.

Trudno oczekiwać, że konfliktów przestrzennych uda się uniknąć. Są one naturalnym elementem w gospodarowaniu ograniczonym dobrem, jakim jest przestrzeń. Skłaniając się do sposobów postrzegania konfliktów opracowanych przez S.P. Rob-

binsa, należy przede wszystkim starać się wyeksponować ich pozytywne skutki [Robbins 1998, s. 291-294]. Konflikty przestrzenne, angażując lokalną społeczność, doprowadzają do zacieśniania więzi między lokalnymi grupami interesów, mogą inspirować do tworzenia się społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto upublicznienie konfliktów związanych z obszarami chronionymi – często stanowiącymi jednocześnie atrakcję turystyczną regionu – skutkuje w pewnym sensie darmową reklamą danego obszaru. Przykładem takiej sytuacji jest spór, jaki miał miejsce przy budowie obwodnicy Augustowa przez Dolinę Rospudy.

Konieczność rozwiązywania konfliktów i zarządzania nimi wydaje się czymś oczywistym. Nie jest jednak oczywiste, w jaki sposób to czynić. W literaturze przedmiotu panuje zgodność jedynie co do tego, że należy minimalizować negatywne oddziaływanie konfliktu przy jednoczesnym wykorzystaniu wszystkich pozytywnych stron zaistnienia sytuacji konfliktowej. Przy rozwiązywaniu konfliktów można przyjąć jedną z trzech strategii: strategię współpracy, negocjacji lub walki.

Strategia współpracy może być zastosowana jedynie w odniesieniu do konfliktu zaistniałego pomiędzy stronami o podobnych celach i interesach – wówczas konflikt postrzegany jest jako wspólny problem obu stron. Obie strony wygrywają, jeśli rozwiążą konflikt. Strategia negocjacji jest użyteczna w przypadku sprzeczności współzależnych interesów obu stron. Tę strategię można zastosować, jeśli strony zostaną zmuszone do porozumienia obiektywnym zagrożeniem interesów wynikających z braku rozwiązania konfliktu lub prowadzenia opartej na nim dalszej rywalizacji. Strategia walki zakłada utożsamianie strony konfliktu z wrogiem. Rozwiązanie konfliktu jest tu rozpatrywane jedynie w kategoriach wygrany–przegrany. Strony dążą więc do całkowitego podporządkowania przeciwnika, stosując przy tym wszelkie możliwe sposoby – również zachowania nieetyczne [Wajda 2003, s. 258-260].

Która ze strategii zostanie zastosowana, zależy w dużej mierze od zdolności komunikacyjnych i chęci zawarcia porozumienia stron konfliktu przestrzennego. Przy rozwiązywaniu konfliktów przestrzennych warto pamiętać, że ludzie, a więc podmioty wywołujące konflikty, są mobilni, ale przestrzeń, która jest przedmiotem konfliktu, już nie.

3. Wpływ otoczenia na konflikty przestrzenne powiązane z obszarami chronionymi

Analiza konfliktów przestrzennych, w które zaangażowane są parki narodowe, wymaga zidentyfikowania otoczenia parku narodowego, a więc określenia grupy podmiotów mogących stanowić drugą stronę konfliktu. Relacje z otoczeniem w przypadku parków narodowych są specyficzne – wynika to przede wszystkim z różnic w postrzeganiu terenu objętego ochroną przez poszczególne grupy w tym otoczeniu funkcjonujące. Otoczenie parku narodowego jest trudne do zdefiniowania i nie poddaje się klasycznym kryteriom podziału. Wydaje się, że lokalne społeczeństwo, lokalnych inwestorów i lokalne media należy uznać za trzon otoczenia bliższego.

Ze względu na cechy terenów objętych ochroną prawną do otoczenia tego należałoby zaliczyć również np. odległe terytorialnie ośrodki naukowe, których przedstawiciele prowadzą stałe, wieloletnie badania na terenie parku, wchodzi w skład rady naukowej i tym samym mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie parku narodowego. Ponadto – w przypadku parków narodowych – sama nazwa sugeruje, że jego właścicielem jest całe społeczeństwo, a zatem nadzór właścicielski sprawuje w tym przypadku cały naród. Biorąc pod uwagę stopień skomplikowania otoczenia, wydaje się, że najistotniejsze jest uświadomienie sobie, iż nie stanowi ono monolitu.

Przykładowo mieszkańcy tzw. gmin parkowych odgrywają wiele ról, z których za najistotniejsze uznać można:

1) rolę zarządzającego obszarem gminy – mieszkańcy mają prawo do uczestnictwa w wyborach samorządowych, a tym samym są współzarządzającymi danym terenem,

2) rolę lokalnego inwestora przyczyniającego się do gospodarczego wykorzystania przedmiotowego obszaru,

3) rolę turysty uprawnionego ustawowo do bezpłatnego wstępu na teren parku.

Cele zarządzających, inwestorów i turystów mogą – ale nie muszą – się wzajemnie wykluczać. Niemniej jednak już na etapie rozpatrywania stosunków park narodowy–lokalna społeczność z dużą pewnością zidentyfikować można dążenia, poglądy i interesy mogące prowadzić do wystąpienia konfliktów przestrzennych.

O skomplikowanej naturze otoczenia parków narodowych świadczy także to, że zalicza się do nich obszary powiązane pod względem przyrodniczym, mogące być jednocześnie zupełnie odrębne pod względem administracyjnym, np. w przypadku polskiego Karkonoskiego Parku Narodowego jest to czeski Karkonoski Park Narodowy, w przypadku Parku Narodowego Gór Stołowych jest to czeski Park Krajobrazowy CHKO Broumovsko, w przypadku polskiego Tatrzańskiego Parku Narodowego jest to słowacki odpowiednik.

Elementem otoczenia każdego podmiotu funkcjonującego w państwie prawa – w tym również obszarów chronionych – są regulacje prawne. W omawianym zakresie najistotniejsze są: prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2001 r. nr 62, poz. 627, z późn. zm.), ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004 r. nr 92, poz. 880, z późn. zm.) oraz ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r. (Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591, z późn. zm.), zobowiązująca – na mocy art. 7 – władze lokalne do utrzymywania ładu przestrzennego na podległym obszarze.

Niedoskonałe prawo jest silnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi konfliktów przestrzennych. Przykładem nieścisłości, jakie zostały ostatnio wprowadzone przez ustawodawcę, jest chociażby zapis dotyczący tworzenia parków narodowych, zawarty w znowelizowanej ustawie o ochronie przyrody. Przed nowelizacją na mocy art. 10 ustawy o ochronie przyrody utworzenie parku narodowego, zmiana jego granic lub likwidacja następowały w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Obecnie obowiązujący akt prawny w pkt 1 art. 10 wskazuje jedynie, że określenie i zmiana

granic parku narodowego następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Brak jest w tym punkcie odniesienia do samego faktu utworzenia parku narodowego. Jednocześnie w pkt 3 tego samego artykułu użyto sformułowania: „Z dniem wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic [...]”.

Należy podkreślić, że ustawodawca znajduje się pod stałą presją środowisk powiązanych zarówno z ochroną przyrody oraz ochroną środowiska, jak i sfery samorządowej, mających na celu modyfikację ww. aktów prawnych. W dniu 9 listopada 2010 r. do Sejmu wniesiono obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody. Z punktu widzenia konfliktów przestrzennych powiązanych z parkami narodowymi istotne znaczenie ma propozycja dotycząca wspomnianego już art. 10 ustawy o ochronie przyrody. Polega ona na zmianie roli właściwych miejscowo organów uchwałodawczych jednostek samorządu terytorialnego w procesie tworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku narodowego¹. Obecnie przedmiotowe działania wymagają uzgodnienia z samorządami – w myśl omawianej zmiany wymagałyby jedynie zaopiniowania przez nie projektu rozporządzenia. Mające miejsce 13 marca 2012 r. wysłuchanie publiczne w sprawie projektu ukazało – prócz merytorycznych argumentów – szereg, często bardzo emocjonalnych, niuansów związanych z przestrzennymi formami ochrony przyrody.

Medialność konfliktów przestrzennych związanych z obszarami chronionymi, wzmacniana zaangażowaniem się w nie osób publicznych, zwraca uwagę na rolę tzw. czwartej władzy. Tytuły artykułów np.:

- „Kontrofensywa samorządów przeciwko parkowi. Chcą weta”²,
- „Zamach na samorządność czy troska o przyrodę”³,
- „Samorządy razem przeciwko nowelizacji ustawy o ochronie przyrody”⁴,
- „Samorządowcy przeciwko Mazurskiemu Parkowi Narodowemu”⁵,
- „Parki narodowe. Gminy mogą stracić prawo weta w sprawie poszerzania”⁶,
- „Gmina nie zatrzyma rozszerzenia parku narodowego”⁷

kreują bezwzględny podział pomiędzy zainteresowanymi stronami. Mylny byłby jednak wniosek o istnieniu ogólnopolskiego konfliktu pomiędzy władzami samorządowymi a zarządzającymi obszarami chronionymi.

¹ <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/9CBE225FDF33BCE3C125794C0041B776/%24File/23.pdf>, data pobrania 10 września 2012 r.

² <http://m.olsztyn.gazeta.pl/olsztyn/1,106514,12325811.html>, data pobrania 10 września 2012 r.

³ <http://www.jelonka.com/news,single,init,article,41701>, data pobrania 10 września 2012 r.

⁴ <http://www.samorzad.lex.pl/czytaj/-/artykul/samorzady-razem-przeciwko-nowelizacji-ustawy-o-ochronie-przyrody>, data pobrania 10 września 2012 r.

⁵ <http://prawo.rp.pl/artykul/930499.html>, data pobrania 10 września 2012 r.

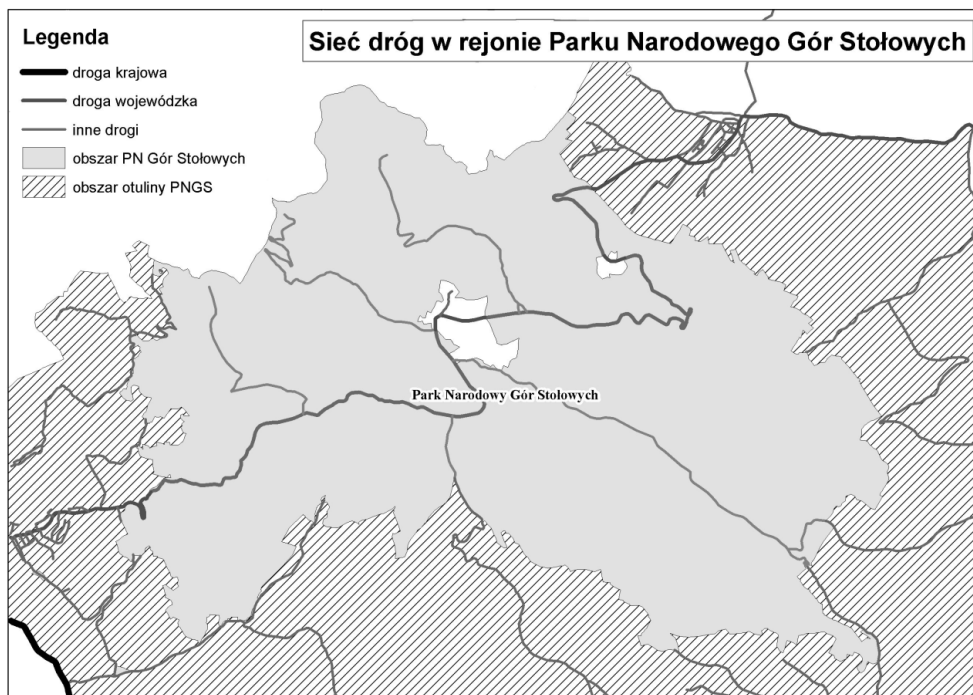
⁶ <http://www.poranny.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20120117/REGION05/584643871>, data pobrania 10 września 2012 r.

⁷ http://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/583161,gmina_nie_zatrzyma_rozszerzenia_parku_narodowego.html, data pobrania 10 września 2012 r.

4. Park Narodowy Gór Stołowych i gminy parkowe – przykład potencjalnych stron konfliktu przestrzennego

Park Narodowy Gór Stołowych (PNGS) został utworzony w 1993 r. w miejsce funkcjonującego od roku 1981 r. Stołowogórskiego Parku Krajobrazowego. Park obejmuje 6340 ha i jest położony w granicach czterech gmin – gminy Kudowa-Zdrój, Lewin Kłodzki, Szczytna oraz Radków. Otulina Parku dodatkowo wykracza na tereny położone w granicach administracyjnych gmin: Duszniki-Zdrój oraz Polanica-Zdrój. Przedmiotowy obszar chroniony jest bardzo łatwo dostępny dla turystów zmotoryzowanych – teren PNGS przecinają ogólnodostępne drogi publiczne m.in.: łącząca Kudowę-Zdrój i Radków tzw. Szosa Stu Zakrętów.

Obecnie nie ma żadnych sporów prawnych dotyczących terenu PNGS. W latach ubiegłych właściwe terytorialnie władze samorządowe wystąpiły z propozycją budowy wyciągu gondolowego na Szczeliniec Wielki. Ten najwyższy szczyt Gór Stołowych wraz z formacją Błędnych Skał kumuluje około 90% ruchu turystycznego na terenie Parku. Idea budowy wyciągu otrzymała negatywną ocenę Rady Naukowej PNGS. Sytuacja nie wywołała ostrego konfliktu przestrzennego – władze samorząd-

Rys. 1. Sieć dróg w rejonie Parku Narodowego Gór Stołowych

Źródło: Zespół Edukacji i GIS PN Gór Stołowych.

dowe odstąpiły od forsowania realizacji inwestycji. Brak istnienia otwartego konfliktu przestrzennego nie oznacza, iż powiązane z Parkiem samorządy bezwzględnie podporządkowują się tej formie ochrony przyrody – wyraziły one sprzeciw wobec powiększenia PNGS w związku z planowaną likwidacją jednego z nadleśnictw.

Podkreślenia wymaga, że w otulinie Parku znajdują się popularne uzdrowiska, tj. Polanica-Zdrój, Duszniki-Zdrój i Kudowa-Zdrój – znacząca liczba przebywających w nich kuracjuszy w połączeniu z łatwym dostępem powoduje intensywną penetrację terenu Parku. Dane dotyczące dochodów budżetów gmin i miast na prawach powiatu wskazują, że gminy, na których terenie leży PNGS, nie należą do najzasobniejszych gmin województwa dolnośląskiego – najwyższą pozycję pod tym względem uzyskała gmina Kudowa-Zdrój, osiągając w 2011 r. 33 miejsce. Najsłabszy wynik – wśród badanych gmin – miała gmina Lewin Kłodzki, zajmując 96 miejsce⁸.

Analiza powierzchni gmin oraz terenu PNGS wskazuje, że niemal 32% powierzchni gminy Kudowa-Zdrój objętych jest ochroną prawną w postaci omawianej formy ochrony przyrody. W przypadku pozostałych gmin wskaźnik ten jest znacznie niższy – patrz tabela 1.

Tabela 1. Park Narodowy Gór Stołowych – podział administracyjny

Lp.	Gmina	Powierzchnia gminy w hektarach	Powierzchnia Parku Narodowego Gór Stołowych w gminie w hektarach	Proc. powierzchni gminy w granicach Parku Narodowego Gór Stołowych
1	Kudowa-Zdrój	3 390	1 080	31,86
2	Lewin Kłodzki	5 214	602	11,55
3	Radków	13 995	2 889	20,64
4	Szczytna	13 237	1 769	13,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Zespołu Edukacji i GIS PN Gór Stołowych.

Omawiany obszar chroniony nie generuje – w przeciwieństwie do np. Białowieckiego Parku Narodowego, Tatrzańskiego Parku Narodowego czy projektu Mazurskiego Parku Narodowego – ostrych konfliktów przestrzennych. Jest to teren bardzo specyficzny – w granicach Parku istnieją drogi publiczne, co sprawia, że brak jest wrażenia tzw. zamknięcia parku dla ludzi. Park utworzono na podwalinach działającego wcześniej parku krajobrazowego – być może stopniowe wprowadzanie restrykcji dotyczących ochrony przyrody doprowadziło zarówno do przyzwyczajania się lokalnej społeczności do faktu istnienia parku, jak i dało czas na wykształcenie umiejętności kreowania rozwoju lokalnego z zachowaniem wspomnianych restrykcji.

⁸ http://www.stat.gov.pl/bdl/app/ranking.display?p_id=29280&p_token=0.36151897577646597&p_dialog=0

5. Zakończenie

Grupy funkcjonujące w otoczeniu parku narodowego, w tym także grupa zarządzająca parkiem narodowym, składają się z osób o różnym poziomie wykształcenia, różnej wiedzy merytorycznej w aspekcie ochrony przyrody, ochrony środowiska czy mechanizmów rozwoju lokalnego i regionalnego, różnych zdolnościach komunikacyjnych i różnym statusie materialnym. Sytuacje konfliktowe w tak zróżnicowanych zbiorowościach są zjawiskiem naturalnym.

Bardzo niekorzystne jest to, że ustawodawca poprzez uchwalanie nieprecyzyjnego prawa prowokuje konflikty. Przykładem takiego działania są zmiany dotyczące art. 10 ustawy o ochronie przyrody, obowiązujące od dnia 1 stycznia 2012 r., które przy jednoczesnym braku rozporządzeń wykonawczych wywołały niejasności w zakresie tworzenia parków narodowych.

Zagadnienia związane z obszarowymi formami ochrony przyrody, a także kwestiami rozwoju lokalnego i regionalnego są zagadnieniami merytorycznymi. Niejednokrotnie brak wymaganej wiedzy nie stanowi przeszkody w formułowaniu oceny efektów objęcia obszaru ochroną prawną. Niepełne i nieobiektywne przedstawianie skutków tworzenia obszarów chronionych, a także nieprecyzyjne odwzorowanie stanowiska samorządów jest jedną z przyczyn eskalacji konfliktów przestrzennych.

Powracając do zawartych w literaturze przedmiotu definicji pojęcia „konflikt”, wydaje się, że zaangażowanie lokalnego społeczeństwa i innych grup interesariuszy, wyrażające się w spotkaniach, umiejętności dyskusji i przedstawianiu własnych pomysłów na wykorzystanie obszarów przyrodniczo cennych, jakie miały i mają miejsce chociażby w związku z nowelizacją wspomnianej ustawy, świadczą o tym, że omawiane konflikty mają – mimo wszystko – charakter funkcjonalny. Podjęcie próby wspólnego zagospodarowania przestrzeni jest – zdaniem autorki – najważniejsze.

Literatura

Penc J., *Kreowanie zachowań w organizacji*, Wyd. Placet, Warszawa 2001.

Potocki A., *Konflikty w organizacji*, [w:] *Zachowania organizacyjne*, red. A. Potocki, Wyd. Difin, Warszawa 2005.

Robbins S.P., *Zachowania w organizacji*, Wyd. PWE, Warszawa 1998.

Wajda A., *Organizacja i zarządzanie*, Wyd. PWE, Warszawa 2003.

Akty prawne

Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2001 r. nr 62, poz. 627, z późn. zm.).

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004 r. nr 92, poz. 880, z późn. zm.).

Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r. (Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591, z późn. zm.).

SPATIAL CONFLICTS BASED ON THE EXAMPLE OF A NATIONAL PARK

Summary: The paper presents an attempt to discuss, in a multidimensional perspective, one type of certain spatial conflicts, i.e. conflicts referring to spatial forms of protection – national parks. The groups functioning in the environment of a national park, as well as the group managing a national park, constitute diversified associations – conflicts between them and inside them represent a typical situation. The involvement of local community and other stakeholders manifesting themselves in meetings, discussion skills and presenting individual ways for managing the conflicting space confirm the fact that the discussed conflicts are, however, of a functional nature.

Keywords: protected areas, spatial conflicts, local community.